

Novi zvon

Novi zvon, letnik II, številka 7

Urednica:
Gaja Jezernik Ovca

Mentor:
dr. Tomo Virk

Oblikovanje:
Gaja Jezernik Ovca

Naklada:
∞

Ljubljana, julij 2013

Kazalo

Intervju: Ada Černoša	3
Veronika Šoster: [dihaj]	5
Tomaž Kozamernik: Svet je lep	6
Marko Nežič: Iz kaosa v kozmos	8
Marko Nežič: Silhuete časa	10
Gregor Brdnik: nenaslovljena; planetarij; pa naj oni	12
Gregor Brdnik: dirigent	13
Ivona Božik: Tolikič	14

Ada Černoša

Pomembno je videti svoje zgodbe kot vredne zapisa

Ada je študentka primerjalne književnosti, že na prvi pogled zelo zanimiva, energična in tudi skrivnostna oseba. Piše vse mogoče, včasih se poda v kratko prozo s hecnimi liki, včasih v erotiko, drugič bolj v melanholične in poetične zadeve ali pa v samoironična besedila. Objavljala je pri nas in v Tribuni, ki je znana po svoji angažiranosti in družbeni dejavnosti, s čimer se poistoveti tudi sama – zanimata jo predvsem feministična in queer literarna kritika, zato smo jo seveda povprašali prav o tem.

1. Pred kratkim smo eno izmed tvojih besedil lahko prebrali tudi v Tribuni. Zanima me, če se ti zdi, da so tvoji teksti zelo izpovedni? Misliš, da to pisatelja naredi bolj ranljivega ali bolj odkritega, mogoče oboje?

Ja, čeprav moje zgodbe niso avtobiografske, do neke mere vedno izhajam iz lastnih izkušenj. Dolgo časa sem jih skušala bolje zakamuflirati ali sploh nisem razmišljala o objavi, ravno ker se mi je zdelo, da bi me to naredilo ranljivo, vendar pa mislim, da je pomemben del literature, da izrazi stvari, za katere smo bili prepričani, da jih doživljamo sami ali pa jih nismo nikoli znali tako konkretno izraziti. Zgodbe resničnost vedno spremenijo v nekaj večjega, drugačnega, bolj zaokroženega, vendar pa se mi vseeno zdi, da je moje pisanje tako bolj prepričljivo, poleg tega tudi sama bolj uživam v zgodbah, kot bi si jih želela brati, ne kot se mi zdi, da bi mogoče "morale" biti.

2. Misliš, da je angažiranost pomembna, vidiš sebe kot angažirano in zakaj? Ima literatura po tvojem mnenju veliko družbeno vlogo; ali meniš, da lahko kaj spremeni?

Rada bi rekla, da lahko literatura reši svet, ampak se bojim, da nima te moči. Vseeno pa verjamem, da ima z ostalimi oblikami kulture in pop kulture velik vpliv na naše doživetje sveta. Če milijoni najstnic berejo *Somrak* in vidijo, kako romantično se Belli zdi, da jo Edward zalezuje, in niti ne pomisli na splav, čeprav je njeno življenje v nevarnosti, kaj se iz tega naučijo o razmerjih in sprejemanju lastnih odgovornih odločitev? Literatura in ostali (pop) kulturni izdelki imajo pomembno vlogo pri ustvarjanju naših kolektivnih idej o praktično vseh velikih temah in spodbujajo ali spodbijajo škodljive družbene norme in stereotipe na zelo subtilne načine. Zame angažirana literatura ne pomeni samo književnosti, ki se eksplicitno ukvarja z aktualnimi političnimi temami, ampak zavesten razmislek o tem, kako izoblikujemo like in kakšne implikacije imajo njihove zgodbe v kontekstu sodobne družbe. Ali so v ospredju samo moški liki, ženski pa služijo nadaljnemu razvoju njihove zgodbe in čustev? Zakaj so LGBT liki popolnoma odsotni ali pa so v ozadju in stereotipizirani? Pri tem pa se mi nikakor ne zdi rešitev od vseh avtorjev pričakovati, da bodo v svoja dela ves čas vključevali manjšinske like in jih realistično upodobili, ampak dati priložnost predstavnikom družbenih manjšin, da sami povejo svoje zgodbe. Izjemno problematično je na primer, da je imel Feri Lainšček priložnost objaviti romantizirano

zgodbo o romski skupnosti, čeprav se Romi v Sloveniji še vedno srečujejo z diskriminacijo in predsodki in roman romskega avtorja o resničnih težavah, s katerimi se spopadajo, ne bi nikoli dosegel takšne priljubljenosti, kaj šele da bi po njem posneli film (v katerem kajpada ni bilo niti romskih igralcev). Na sploh se mi zdi, da je literatura pomembna za manjšine - pomembno je imeti medij, v katerem se lahko izraziš, in pomembno je videti svoje zgodbe kot vredne zapisa in svojo izkušnjo kot nekaj, kar delijo tudi drugi.

3. Kakšno pa je potem tvoje stališče o nekaterih družbenih gibanjih, recimo o feminizmu? Je pomembno, da se posameznik v take družbene dejavnosti osebno vključuje, je dejaven?

Seveda se mi zdi pomembno, da so ljudje kritični do svoje okolice, do medijev, do družbenega dogajanja, pa tudi do škodljivih predsodkov in miselnosti, ki smo jih ponotranjili. Verjetno je ravno zato, ker so določene stvari tako vseprisotne in na prvi pogled samoumevne, včasih težko biti kritičen, saj jih moraš najprej dekodirati, potem pa si lahko ves čas jezna, ker so povsod. Zato je velikokrat naporno biti tista tečnoba, ki se neprestano pritožuje in kritizira, hkrati pa mislim, da je z aktivizmom v življenju podobno kot z angažirano literaturo: politična književnost in organizirane družbene iniciative so potrebni, vendar pa so enako pomembni in lahko imajo pomemben učinek tudi dela, ki spreobračajo trope (pripovedne obrazce) in klišejske like kot vsakdanje stvari, ki jih lahko dosežemo samo z aplikacijo kritičnega mišljenja in miselnosti družbene pravičnosti v svoje življenje in ožji družbeni krog.

4. Ker si letos zaključila prvo stopnjo bolonjskega študija, me za konec še zanima, če si mogoče že izbrala, kam se boš podala na podiplomski študij in zakaj prav tja?

Magistrski študij bi rada nadaljevala na ISH-ju, ker program humanističnih znanosti ponuja kombinacijo feminizma, medijskih študij in antropologije, ki me je zelo pritegnila. Še naprej bi se rada ukvarjala s književnostjo, vendar me zelo vleče tudi v bolj profesionalno ukvarjanje z družbeno pravičnostjo in družbeno kritičnostjo, poleg tega sem trenutno v obdobju, ko si želim spremembe v življenju.

Intervjuvala: Veronika Šoster

Veronika Šoster

[dihaj]

Vse, kar imam, je ob robovih zlizano in obglodano.

Ne znam več prepevati kot obsedena in rja se mi nabira v pljučih.

Prebujam se od šepeta zrcal in živi pesek mi vztrajno polzi med prsti,

kakor kristalni slap se siplje na tla moje sobe in boža pozabljene sanje o tihoti.

Toda nikamor ne grem – ko me pogledaš, se za bežen trenutek sestavim, *in to je dovolj.*

Tomaž Kozamernik

Svet je lep

Nisi niti ti,

niti to kar misliš, da si,

ne tisto, kar pravijo mimoidoči,

ne ono, kar trači trosijo vsenaokoli,

pozabi, kar misliš, da si.

Pozabi, da deževje je pomladna čistka,

pozabi stokanja za predolgim letnim časom,

pozabi na ponovno prebujanje speče narave

in pozabi na zimski hlad, ki se seli v človeškega.

Pozabi, kar ponoči je ona naredila,

pozabi, da ni prvič....in ne zadnjič,

pozabi, da nisi to, kar misliš,

da so one tisto, za kar so se tistikrat izdale,

ali so potovale igro pozabe,

ali so mogoče pozabile,

le one vedo.

Pozabi na to telo, ki je vedno s teboj,

pozabi, da to nisi ti,

si le del...tega telesa,

in telo del tebe,

ti pa nekaj drugega,

nekaj vseobkrožujočega,

če vendarle tako želiš.

Včasih pozabim, da nisem to,

včasih se spozabim in verjamem nasprotno,

da sem to, kar mislim, da nisem,

in da sem tisto, kar pravijo drugi,

in nisem tisto, za kar se ne čutim.
Spozabim se, da bi moral pozabiti,
pozabim, da sem nekaj, kar ne poznam,
bivam v telesu, ki ga še vedno tako slabo poznam
in čutim tisto, kar mi je tako nepoznano,
vseeno pa ne pozabim, ko bi resnično moral.

Vem, ko ne bi smel,
ne razumem, ko bi moral,
čutim, ko ni dovoljeno,
počnem, ko bi telo počilo,
najdem, ko pozabim, kje sem.

Pozabim, da zapisujem monolog sredi nekropole,
tavam v pozabi sredi jasne nadloge,
dežuje sredi dvorane spozabe,
pozabim, da dvorana ne obstoji,
ne verjamem, da v postelji ležim,
ne želim verjeti, da me ponoči objema smrti strast,
da se naposled iz sanj prebudim.

Vse kar tistikrat spoznam,
zavedam se malenkosti,
pozabim, kar ni varno živeti,
živim, ker vsako jutro pozabim umreti.

Marko Nežič

Iz kaosa v kozmos

Intertekstualnost veže razdrobljeno
Adamova dejanja so perverzna
z besedami transcendiram svoj jaz
in prebiram Flisarja za zajtrk
in prebiram Šterna za kosilo
brez okusa, začinjeno, preveč soljeno
Kierkegaardovo patetiko sem pometel čez prag

in prebiram Schellinga spomladi
in prebiram Hegla poleti
in prebiram Kanta jeseni
in prebiram Schopenhauerja pozimi

....

tako sem tistega jutra obul galošo
in odločno zarezal cesto zmrzali
pod mojimi koraki se je mehčala

leva je bila črna

desna je bila bosa

obe sta hodili ubrano

v ritmu

Bele plate Beatlov

ki sem jo pred leti uokviril

čeprav nikoli poslušal

in vse štiri slike sem za razliko njega
obesil na steno

vstavil vinilno ploščo Hendrixa
vzel kitaro in zabrenkal

Voodoo
celostno v krogu se obrača
kot sta ciklično ubrani obe stopali

ena črna
druga bosa

potem sem se zabrisal v travo
pod lepoto sublimnega
se zavel svoje majhnosti –

kaosa nad mano
kozmosa v meni

in bil sem sam
in bil sem svoj

Silhuete časa

Je pot
po kateri stopava
so cilji
katerim slediva
In je večnost –
v kapljicah rose
se slika
zgoščeno
pod krošnjami
divjih sekvoj

Je pot
po kateri se vračava
In je pot
po kateri hitiva
trenutek
ki staplja spomine
v minljivosti
časa
se gibljeva

Je potok
ki teče, odteka....

in so besede

ki skrajnosti
tkejo
v molku besed
se ustaviva
in končno
za vselej
premineva

Gregor Brdnik

Leta minevajo. Za naju. Brez tebe.
Ko se delam, da ni nič in te od daleč gledam.

Zmes bolečine in užitka.
In vsi moški, ki so nadomestki,
temu kar bi ti lahko dal.
Pa ne moreš. Nočeš. Ne znaš?
Naj odide. Naj mine.
Kot so minile vse ljubezni, platonske.

In resnične.

V nočeh sanjam.
Meso na meso. Ti ob meni.

In v meni.

planetarij

Tukaj med planeti zvenijo
tvoje besede, tako resnično,
kot bi te imel ob sebi,
in bi vladala vesolju.
Ko te spet zagledam na zemlji med
neznanimi bitji,
in sprašujem neumna vprašanja,

me boli.

pa naj oni

Pa naj oni s svojimi gnusnimi usti,
izgovarjajo tvoje sveto ime,
če ne morem jaz.
Kot plime val pridrvi vse tvoje bitje k meni,

in poruši peščene gradove.

Vedno znova zidam,

in ti vedno znova podiraš.

Najina

mala

ustaljena igra.

Vendar se ti ne zavedaš, da se igraš.

Z valovi,

z gradovi.

Pa naj oni častijo tvoje telo,

se te dotikajo s umazanimi rokami,

če ne morem jaz.

dirigent

Tako potihno si mi všeč,
da ne slišim svojega srca,
le butanje ob prsni koš,
ki dirigira življenje.

Tako potihno si mi všeč,
da ne slišim ptičjega žvrgolenja,
ne šumenja dreves,

le tvoj nežni glas.

Šepetaj mi in ljubil te bom,
tiho in brez besed,
samo tvoj dotik,

bo dirigiral življenje.

Ivona Bozik

Tolikič

Drugič: je sedela na robu postelje, s čudnim občutkom popolnega nerazumevanja dogajanja; kako se je znašla tukaj, na robu lastne postelje, kako ni sanjala, da nekdo leži zraven nje po nečem, v kar se ni spominjala, da bi privolila... verjetno že, kdaj, kako, nekje. Tokrat sta celo zaspala in se polovično še bolj zmedeno zbudila. Spomni se že, ampak mislila je, da se ni zares zgodilo. Še en manični narcis, ki naj ji bo v navdih: kaj naj nato? Zaradi moških v svojem življenju se bo morda končno naučila, da naj vse visi navzdol po svoje, da naj ji bo po punkovsko prekleto vseeno za norme, pa naj si kdorkoli misli, kar si pač že želi. Iz izgubljenosti v dolgčasu brezdelne študentske buržoazije, kronične lenobnosti in samotnosti pride vzklik: "Hočem, da se mi spipa, pizda!" – ne iz filmov, iz večernega programa na radiu, ki naj bi ga nihče ne poslušal. To jutro upa, da bodo zavrteli rock'n'rollovski rock, blues po waitsko. Prižge ga in zasliši neko elektroniko... Tipične krize mladostnih let se ne rešujejo z delom, resnim študijem, učenjem na polno, intenzivnim branjem, kje ste že to videli? Vsak dan se pogleduje po filmih, ki naj okupirajo tvoje misli in ti diktirajo razpoloženje, po glasbi, s katero se želiš obsedeti, po omami, ki ni umetna po izvoru, ampak po goli igri videza, po družbi, ki ti niti malo ne paše, samo zato da lahko vse zapustiš, da rečeš, danes nisem komunikativno naravnan, in ponavljaš isto dan za dnem: Življenje ni zame. Obnavljaš svojo šestnajstletnost, ker nekaj-čez-dvajset-letnost zahteva delovanje, ti pa bi se rad zgolj umaknil, se odločil in izgnal. Kaj potem počne ta človek na njeni posteljnini, jo tako nemarno maže s svojim smrčanjem? Hočem biti nihče za druge! Imam pogum?! Naj se zbudi in odide, kot da je nevidna, in za njim ne bo vrgla polne skodelice kave. Trdnost, vztrajnost, aktivni nihilizem, nekaj pač, kar naj ji vrne voljo, da propade in zaživi. *Ne gre za to, da te je strah; to hočeš biti bolj kot vse, hočeš, kar veš, da se ne odobrava, kar niti sam kot superego morda ne odobravaš. Pasti in ne vstati, v tem je lepota: ne v Feniksu, ampak v pepelu. Zakaj odreči se trpljenju, ki je življenje, če pomeni zgolj nenehno zasledovanje želje, kar je enako: sledenje vsemu, kar je?* Namesto svojih obveznosti futraj radovednost in lakoto. Po vseh kaotičnih občutkih jeze, zamer, krivde in obžalovanj se začni poslavljati in šele čez nekaj tednov pogrešati, sesuj se takoj, prepričaj se, da si šibek in si takoj zatem dokaži nasprotno, si vzemi dva tedna totalno hudega tripa, brez substanc, razen občasnega kozarca rdečega vina, namenoma pozabi na nekatere zaključke in se vračaj nazaj, na prej od prej – potem šele pojdi za eno noč ali jutro odločno naprej. Dvakrat torej.

Tretjič: se je na svoji postelji zbudila sama, hvaležna za samotno pitje vroče kave, ki je sledilo. Tokrat se ni mislila vračati, človek je odšel, še preden bi mu to zabičala, čeprav tega niti ni več nameravala. Izbrisati še praznino, ki ostane, kot nihče in nedelujoči izbrati svoj aktivni nihilizem... nekaj, da lahko zaživiš v družbi, ne da bi ti na ustnice vselej prihajali kvazi samomorilski stavki, ki jih sam ne razumeš ubijajoče. Delovati pritlehno morda. Kaj to pomeni namesto nedelovanja? Včerašnji film z razbitim stanovanjem za konec ji ponuja nek odgovor --- ali tale mili jazz, s katerim so ji danes ustregli na radiu? *Jezne množice so se zbrale na ulicah Evrope...*

Jeza?! Kakor da je ne bi čutila, je zaprta v svojo sobo preživela najbolj medel dan tistega tedna, se odpravila ven, ko so se množice skupaj z njenimi zavednimi sovrstniki poskrile in so ulicam zavladali navadni ljudje, ki so spregledali njene zmešane poglede in neujemanje – implikacije te besede ji naslednje jutro niso dale miru. Zamera ali lastna krivda?! Nevidnost kot obrambni mehanizem, njen evolucijski prispevek, ki ga verjetno ne bo nikomur zapustila --- ji bodo oprostili njegovo hinavščino? Kaj se futra, ko ni več lakote? Sili se ali životari. Ji je od kreposti še kaj ostalo? *Drži se revščine...* Ko ne poznaš več zvestobe, ti drugega ne preostane. Vzeti za svoje laži: gledati, videti, čutiti, da so tu, vedeti, da so tu, samo da so zdaj tu, upati, da bodo zmeraj tu! da obstanemo? Notranje gniti. Umolkni, odpovej se služenju, prepusti se posmehu in znori.

Šestič: je bila njena postelja prazna, potem ko je že poskrbela sama zase. Nikogar doma, miren večer, potem nekakšen psihoanalitični preboj in nespečnost. Odločilne točke življenja in takšne banalnosti determinirajo?! In nato kakšna težka veriga manj? Brez dodajanja topovskih krogel, prosim. Biti sam sebi dostojen terapevt ha! Lebdeti v čudnem niču tesnobe, da ugotoviš, da so pod tabo tla in nad tabo oblaki in okoli tebe... kje so zidovi?! Stene so že izginile, vrat ni več, okna so odprta --- odvrzi ključe, ko postanejo brezsmiselni – brez! Ne izstopati skozi glavna vrata, hoditi ob glavnih poteh, gledati v oči in oditi, preden izvedo, kdo si. Naslednji večer jo bo zaskrbelo, ali ni tik pred padcem v večno brezno noči – izgublja krmilo, bo imela vzmet? Mogoče pa tako resnično življenje v resnici je, tale rob, hoja ob prepadu, stanovati na pobočjih Vezuva, nikoli ne čisto vedeti, kaj sledi iz tebe, ker vzorci racionalnosti in navade iz strahu ne delujejo več. Ko ni superega, zavlada id, in potem se mogoče sčasoma uveljaviš ti. In kdo naj bi to bil? Noče biti tista gosjenica, tako zagledana vase, da pozablja postati metulj. Naj mirno stoji na dežju – naj se nedolžne kaplje pregrešijo, dotaknejo grešnega telesa in ga --- očistijo sledi izvirnega greha?! Ne: naj jih pustijo, naj se spominjajo, naj le podoživljajo! *Mokra trava, hitra misel, skrivališče je drevo ...* In zdaj naj iz tega gradi svoj svet, ob zimzeleni glasbi na radiu celo zapleše, pokliče nekoga, ki ne izpade. *Ne gre za to, da lahko jaz vse premagam, ampak da mene nihče ne more prehiteti.* Kaj je človek z ideali, kaj življenje s popolno strastjo? "Kup nekoristne šare in nepotrebne krame." Osvoboditi se kot človek in končno pisati. Jutro dočakaš z bledim obrazom in globokimi podočnjaki, pozabiš na nemoč otroka, usahljih lic, žarečih oči korakaš po mestu, pogleduješ v enolične izraze in kimajoč zažvižgaš. Vidiš v izničenosti?

Prvič: se je ob robu postelje razbil svečnik.